

NFA forskningsnotat: Initial afrapportering af undersøgelsen "Uønsket seksuel opmærksomhed og chikane på arbejdspladser i Danmark"

København 2022

Nanna P. Larsson, Thomas Clausen,
Henriette B. Nielsen & Ida E. H. Madsen
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Indhold

Indhold	1
Sammenfatning	2
Indledning	3
Baggrund	4
Metode	4
Populationsafgrænsning	4
Definition af stikprøve.....	5
Svarprocent	5
Definition af studiepopulation	5
Præsenterede variable og analyser	6
Resultater	7
Beskrivelse af studiepopulationen	7
Forekomst af selvangivet seksuel chikane	8
Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane	9
Forekomst af forskellige kategorier af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane	12
Enkeltstående eller gentagne hændelser	16
Metodemæssige overvejelser	17
Opsummering	18
Bilag	19

Sammenfatning

Seksuel chikane på arbejdspladsen er et multifacetteret og komplekst fænomen. Inden for forskningen i seksuel chikane skelnes mellem 3 forskellige kategorier af adfærd: 1) kønskrænkende adfærd, 2) uønsket seksuel opmærksomhed og 3) seksuel tvang. I indeværende rapport anvendes begrebet uønsket seksuel opmærksomhed og chikane som en samlebetegnelse, der omfatter hændelser af de tre nævnte kategorier af adfærd.

Indeværende rapport viser, at 22,2% af lønmodtagere på danske arbejdspladser estimeres at have oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane inden for de seneste 12 måneder. Fordelt på køn, er andelen 26,4% af kvinder og 18,3% af mænd, og 41,9% af personer, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder. Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane er desuden relateret til alder - med en faldende forekomst med stigende alder.

I forhold til kategorier af adfærd, er der 15,9% af svarpersonerne, som rapporterer mindst en hændelse af kønskrænkende adfærd, mens 15,6% rapporterer mindst en hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed. Tvang og bestikkelse rapporteres af 2,8% af svarpersonerne. Disse resultater afspejler, at flere deltagere har svaret, at de har været udsat for flere typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane.

I opgørelsen, over hvem der udøver de uønskede hændelser, angiver svarpersonerne oftest at adfærden udføres af en intern (leder/kollega/underordnet). Samlet set, rapporterer 67,0% af de personer, som har oplevet mindst en hændelse, at der var en intern udøver, mens 30,0% rapporterer en ekstern udøver.

Den hyppigst forekommende hændelse, er at man har oplevet, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (14,2%) og næst hyppigste hændelse er seksuelle kommentarer om krop, livsstil og tøj (7,5%). Der er ofte tale om gentagne hændelser, i form af at svarpersonerne angiver enten flere hændelser inden for samme spørgsmål, eller har svaret bekræftende på flere forskellige spørgsmål i spørgeskemaet.

Resultaterne præsenteret i indeværende rapport er baseret på data fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor svarprocenten var 26,9%, og der er tegn på, at det ikke har været tilfældigt, hvilke personer der har valgt at deltage i undersøgelsen. Der må derfor tages forbehold for, at de estimerede forekomster, uanset vægtning for skævheder i besvarelser, muligvis i noget omfang overestimerer forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Undersøgelsens resultater er dog i tråd med lignende tidligere undersøgelser på området.

Indledning

Seksuel chikane på arbejdspladsen er et multifacetteret og komplekst fænomen. Inden for forskningen i seksuel chikane skelnes mellem 3 forskellige kategorier af adfærd: 1) kønskrænkende adfærd, 2) uønsket seksuel opmærksomhed og 3) seksuel tvang. Kønskrænkende adfærd kan for eksempel indebære sjofle eller nedsættende kommentarer om kvinder eller mænd eller, at man bliver udelukket fra aktiviteter på grund af ens køn eller seksualitet. Uønsket seksuel opmærksomhed kan dreje sig om uønskede tilnærmelser eller berøringer, mens seksuel tvang kan være, at man afkræves seksuelle handlinger til gengæld for en belønning (fx ansættelse, lønforhøjelse eller forfremmelse) eller, at man udsættes for deciderede overgreb som voldtægt eller forsøg derpå. I indeværende rapport anvendes begrebet *uønsket seksuel opmærksomhed og chikane* som en samlebetegnelse, der omfatter hændelser af kønskrænkende adfærd, uønsket seksuel opmærksomhed eller seksuel tvang.

Tidligere nationale undersøgelser af forekomsten af seksuel chikane har typisk anvendt et enkelt spørgsmål om selvangivet seksuel chikane, og derfor har det ikke været muligt at kortlægge, hvilken adfærd der er tale om, eller afdække den kompleksitet og de nuancer der beskrives i denne rapport. Det er vurderingen, at såfremt man skal forebygge seksuel chikane på arbejdspladsen, og såfremt man skal håndtere den seksuelle chikane, der forekommer på arbejdspladsen bedst muligt, så er det nødvendigt med specifik viden om, hvilke typer af adfærd der forekommer, for derigennem at få et fælles udgangspunkt for det forebyggende arbejde.

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) har derfor udarbejdet herværende rapport, som indeholder en initial afrapportering af undersøgelsen "Uønsket Seksuel Opmærksomhed og chikane på arbejdspladser i Danmark". Undersøgelsen, som rapporten er baseret på, er gennemført af NFA, og den er finansieret af midler bevilget til Arbejdstilsynets indsats om seksuel chikane og psykisk arbejdsmiljø i forbindelse med finansloven for 2021. Formålet med projektet er at udføre en nuanceret kortlægning af omfanget af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane på de danske arbejdspladser. Indeværende rapport indeholder overordnede deskriptive analyser af forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane blandt lønmodtagere i Danmark. Senere i projektet udarbejdes endvidere analyser med henblik på at afdække branchemæssige forskelle og opgøre lønmodtageres viden om arbejdspladsernes håndtering af tilfælde af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Projektet indeholder ikke en afdækning af indsatser, dette er et relevant område, som der ligeledes på længere sigt kan fokuseres på.

I Danmark er der vedtaget overordnede nationale mål for arbejdsmiljøet, som arbejdspladserne og andre interessenter skal sigte efter. Et af de overordnede mål lyder: "færre skal udsættes for væsentlige psykiske belastninger". Som en del af målet er det ambitionen, at betydeligt færre lønmodtagere udsættes for krænkende handlinger, vold eller trusler om vold på arbejdet. Indeværende undersøgelse kan forventeligt bidrage til at opfylde dette mål ved at levere et nuanceret videngrundlag til arbejdspladserne og andre interessenter, som kan skabe et fælles fundament for det forebyggende arbejde på området.

Baggrund

For at opnå et nuanceret datagrundlag omkring forekomsten af seksuel chikane på arbejdspladserne i Danmark er der et behov for nationale data, som måler forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane ved at spørge detaljeret ind til forekomsten af de tre kategorier af adfærd: 1) kønskrænkende adfærd, 2) uønsket seksuel opmærksomhed og 3) seksuel tvang. I indeværende undersøgelse er uønsket seksuel opmærksomhed og chikane målt ved "Spørgeskema om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane", som er udviklet af NFA i samarbejde med Statens Institut for Folkesundhed. Spørgeskemaet omfatter 21 spørgsmål, og det kan ses i bilag 1.

De præsenterede analyser er baseret på data fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor vi har inviteret godt 39.000 tilfældigt udvalgte beskæftigede personer i 38 brancher (se bilag 2) til at deltage. De indsamlede data udgør en nuanceret national kortlægning af omfanget af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, som kan bidrage til, at arbejdspladser og andre interessenter opnår et fælles udgangspunkt for det forebyggende arbejde, og mere viden om problemets omfang og karakter. Dette vurderes at give bedre handlemuligheder i forhold til at reducere og fjerne udfordringen på arbejdspladserne.

Data kan ydermere anvendes som benchmark for arbejdspladser, der selv foretager en kortlægning af forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane ved brug af "Spørgeskema om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane", som er frit tilgængeligt og udviklet med det formål at kunne anvendes hertil.

Metode

Rapporten er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, der, blandt andet, undersøger forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane på arbejdspladsen. Undersøgelsen er foretaget blandt lønmodtagere mellem 15 og 69 år. Invitation til deltagelse blev sendt via e-boks, med to påmindelser ved manglende svar, henholdsvis 2 og 3 uger efter invitationen. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført ved hjælp af et web-baseret survey, og data blev indsamlet i perioden 30. november 2021 til d. 23. januar 2022. Danmarks Statistik (DST) har gennemført udtræk af stikprøve, udsendelse af survey og indsamling af data. De indsamlede data er herefter blevet analyseret af NFA.

Populationsafgrænsning

Undersøgelsen er foretaget blandt personer, der den 1. jan 2021 var mellem 15 og 69 år, og som fra juni 2021 til september 2021 har været registreret som lønmodtager i e-indkomst med minimum 34 timer pr. måned. Er der indberettet flere jobs for enkelte personer, beholdes oplysningerne om det job, hvor der er registreret flest timer. Ligeledes beholdes oplysningerne om jobbet fra sidst inkluderede måned. Med ovenstående afgrænsninger består hele populationen af 2.322.161 personer den 30. september 2021.

Definition af stikprøve

Stikprøven er stratificeret i 38 strata bestående af en brancheinddeling på baggrund af nomenklaturen DB07 fra erhvervsregistret (ARB_HOVED_BRA_DB07, se bilag 2). Der er udtrukket 1.000 personer fra hver strata (samt en mindre procentdel i tilfælde af adressebeskyttelse, udvandring og død), via unik tilfældig stikprøve. Bruttostikprøven udgør dermed 39.093 personer, og de er repræsentative for populationen.

Svarprocent

Svarprocenten i undersøgelsen efter endt rykkerprocedure er 26,9% for hel- eller delvis gennemførelse (10.527 helt- eller delvist gennemførte interviews), og 23,1% for fuld gennemførelse (9.019 fuldt gennemførte interviews).

Bortfaldet fra undersøgelsen er skævt, og det ses, at kvinder, i højere grad end mænd, har svaret på undersøgelsen. Samtidig har personer med højere alder, svaret hyppigere sammenholdt med yngre. Bortfaldet er størst blandt personer med kortere uddannelsesniveau, og svarprocenten stiger i takt med længere uddannelse.

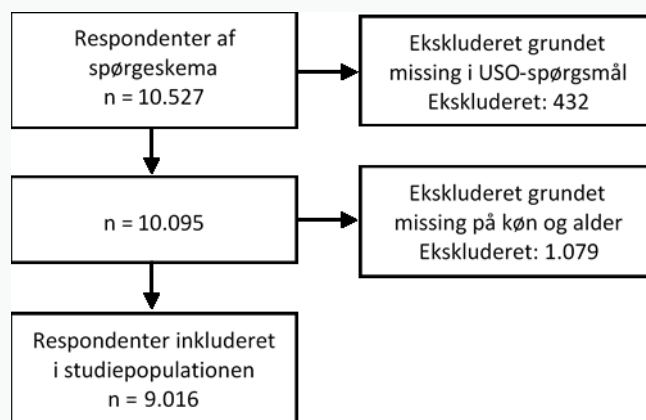
For, at analysernes resultater bedst muligt afspejler den samlede population, korrigeres de indsamlede data i de præsenterede deskriptive analyser med vægte, beregnet på baggrund af køn, alder, uddannelse, herkomst og arbejdsfunktion. Det vil sige, at besvarelser fra personer i grupper, hvor svarprocenten har været lav, tillægges større vægt og har større indvirkning på de beregnede forekomster end besvarelser fra personer i grupper, hvor svarprocenten har været høj.

Definition af studiepopulation

Ud af de 10.527 delvist gennemførte interviews ekskluderede vi 432 respondenter, der havde undladt at svar på ét eller flere af spørgsmålene omhandlende uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Yderligere ekskluderede vi 1.079 personer, der ikke havde svaret på deres køn eller alder. Derved udgjorde den endelige studiepopulation for de præsenterede analyser 9.016 personer. I figur 1 nedenfor er udvælgelsen af studiepopulationen illustreret.

Figur 1

Flowchart over udvælgelsen af studiepopulation

Præsenterede variable og analyser

I indeværende rapport præsenteres deskriptive opgørelser, som viser forekomsten af selvangivet seksuel chikane målt ved spørgsmålet; *Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads?* Det overordnede spørgsmål om selvangivet seksuel chikane er inkluderet, fordi det også indgår i andre nationale undersøgelser, og derfor muliggør det en sammenligning af de indsamlede data med andre datasæt på området.

Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, som er det primære fokus for undersøgelsen, blev målt med spørgeskemaet "Spørgeskema om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane". Forekomsterne vises i relation til forskellige baggrundskarakteristika, som fx køn, alder og uddannelse. I opgørelsen af hvem der er angivet som udøver af de rapporterede hændelser, skelnes imellem intern udøver (leder, kollega, underordnet) og ekstern udøver (samarbejdspartner, kunder, klienter, elever, borgere, patienter eller deres pårørende). Det var muligt at angive flere udøvere. Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane præsenteres som procentvise andele med 95% konfidens intervaller, som er vægtet for at tage højde for skævheder i svarprocent. Alle analyser er parallelt gennemført som uvægtede fordelinger, og de viser lignende mønstre som analyserne på de vægtede data.

Resultater

Beskrivelse af studiepopulationen

Tabel 1 viser fordelingen af svarpersoner i undersøgelsen i forhold til sociodemografiske karakteristika. Det ses, at 51,2% af svarpersonerne er mænd, og der er flest besvarelser fra personer i alderen 46-65 år. De fleste svarpersoner har en mellemlang videregående uddannelse eller en lang videregående uddannelse. Stillingsmæssigt er de fleste ansat som funktionærer.

Tabel 1

Fordeling af svarpersoner i forhold til sociodemografiske karakteristika

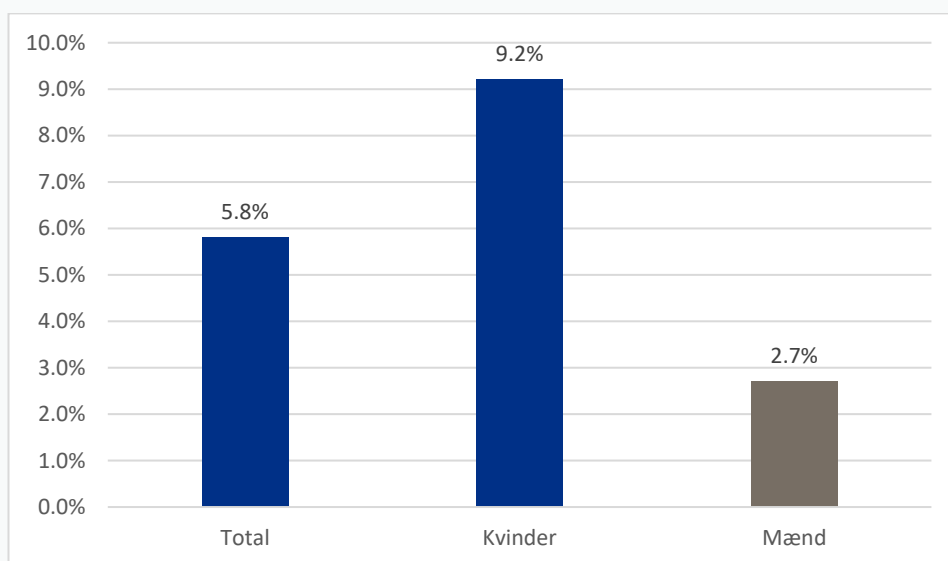
	Antal svarpersoner	Andel i procent
TOTAL	9016	100.0%
Køn		
Mand	4614	51.2%
Kvinde	4389	48.7%
Andet	13	0.1%
Alder		
15 - 25 år	414	4.6%
26 - 35 år	1182	13.1%
36 - 45 år	1671	18.5%
46 - 55 år	2693	29.9%
56 - 65 år	2754	30.5%
66 - 75 år	302	3.3%
Uddannelse		
Folkeskoleuden afgangsprøve	182	2.0%
Folkeskole med afgangsprøve	459	5.1%
Gymnasial uddannelse	770	8.5%
Erhvervsuddannelse	2019	22.4%
Kort videregående uddannelse	1122	12.4%
Mellemlang videregående uddannelse	2211	24.5%
Lang videregående uddannelse	1936	21.5%
Anden uddannelse/ønsker ikke at svare/missing	317	3.5%
Jobkategori		
Ufaglært arbejder eller specialarbejder	964	10.7%
Faglært arbejder	1514	16.8%
Funktionær, tjenestemand, lønmodtager	4261	47.3%
Ledende funktionær, tjenestemand	1249	13.9%
Studerende i arbejde mindst 8 timer pr. uge	135	1.5%
Elev/lærling (lære- eller praktikplads)	133	1.5%
Skånejob, flexjob, ulønnet praktik og aktivering	162	1.8%
Selvstændig	234	2.6%
Andet	178	2.0%
Ukendt	186	2.1%

Forekomst af selvangivet seksuel chikane

Der er 5,8% af svarpersonerne, som angiver at have været udsat for seksuel chikane ved besvarelse af spørgsmålet: Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? (figur 2). Blandt kvinder er andelen 9,2%, mens den blandt mænd er 2,7%. Det har ikke været muligt at angive andelen af personer, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder, der rapporterer selvangivet seksuel chikane grundet diskretioneringshensyn.

Figur 2

Andelen af svarpersoner der rapporterer selvangivet seksuel chikane fordelt på grupper af køn

Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Som det fremgår af tabel 2, er der 22,2% af deltagerne, som rapporterer at have oplevet mindst en hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane inden for de seneste 12 måneder. Blandt kvinderne, rapporterer 26,4% uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane, mens dette gælder for 18,3% af mændene. Blandt personer, der ikke identificerer sig som mænd eller kvinder, angiver 41,9% at have oplevet uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane. Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane fordelt på grupper af køn er visualiseret i figur 3.

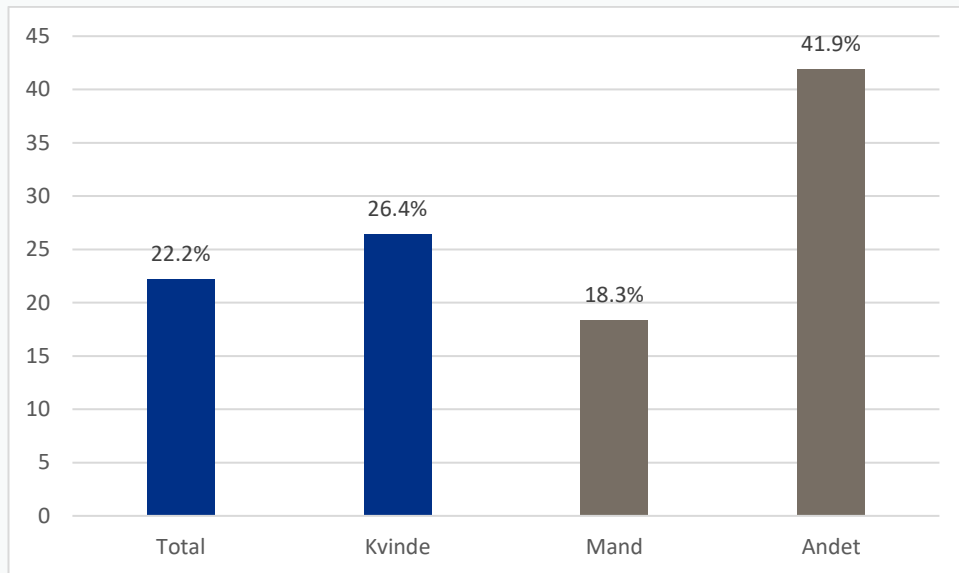
Tabel 2

Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

	Andel i procent	95%-CI
TOTAL	22,2%	[20.8; 23.5]
Køn		
Mand	18,3%	[16.4; 20.2]
Kvinde	26,4%	[24.4; 28.3]
Andet	41,9%	[3.1; 80.6]
Alder		
15 - 25 år	37,2%	[30.8; 43.7]
26 - 35 år	31,4%	[27.5; 35.3]
36 - 45 år	22,7%	[19.7; 25.6]
46 - 55 år	17,7%	[15.7; 19.7]
56 - 65 år	13,9%	[12; 15.8]
66 - 75 år	9,0%	[4.8; 13.1]
Uddannelse		
Folkeskole uden afgangsprøve	22,7%	[13.3; 32.1]
Folkeskole med afgangsprøve	18,1%	[12.8; 23.4]
Gymnasial uddannelse	28,8%	[23.8; 33.9]
Erhvervsuddannelse	17,6%	[14.7; 20.6]
Kort videregående uddannelse	19,4%	[15.8; 23]
Mellemlang videregående uddannelse	23,8%	[21.2; 26.4]
Lang videregående uddannelse	24,6%	[21.6; 27.5]
Anden uddannelse/ønsker ikke at svare/missing	19,6%	[12.5; 26.8]
Jobkategori		
Ufaglært arbejder eller specialarbejder	27,9%	[23.3; 32.5]
Faglært arbejder	20,0%	[16.7; 23.3]
Funktionær, tjenestemand, lønmodtager	21,7%	[19.9; 23.6]
Ledende funktionær, tjenestemand	16,5%	[13.3; 19.7]
Studerende i arbejde mindst 8 timer pr. uge	43,5%	[32; 55]
Elev/lærling (lære- eller praktikplads)	25,4%	[15.4; 35.3]
Skånejob, flexjob, ulønnet praktik og aktivering	19,7%	[11.4; 28.0]
Selvstændig	16,2%	[9.8; 22.6]
Andet	15,4%	[8; 22.8]
Ukendt	35,8%	[25.2; 46.5]

Figur 3

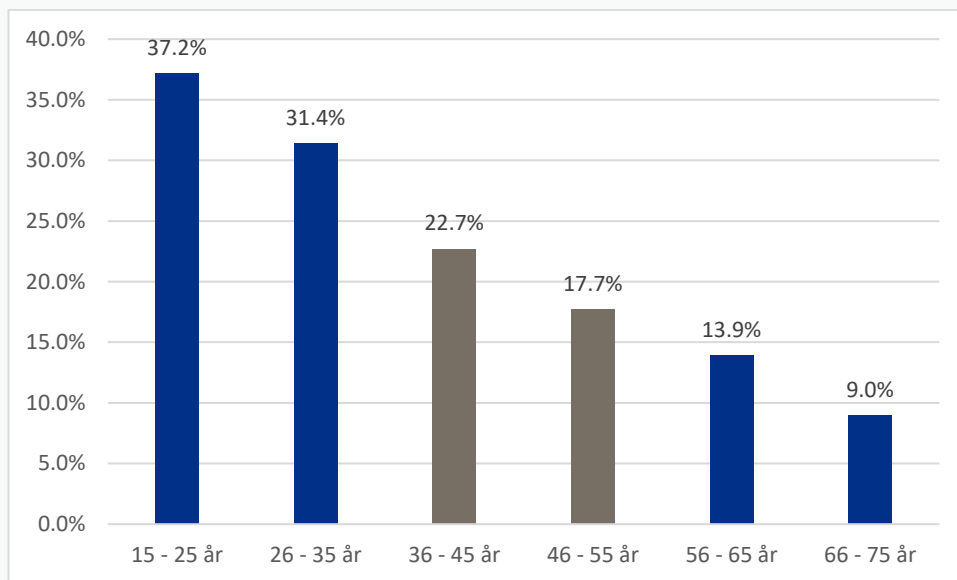
Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på grupper af køn

Figur 4 viser forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane i forhold til alder. Der ses en hyppigere forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane blandt yngre end ældre svarpersoner, og andelen af personer som har rapporteret mindst én hændelse falder med stigende alder. I alderen 15-25 år rapporterer 37,2%, at de har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed inden for det sidste år, mens det er 9% i aldersgruppen på 66-75år.

Figur 4

Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på grupper af alder

Der ses ingen systematiske forskelle imellem grupper af uddannelsesniveauer (se Tabel 2). Laveste andel af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane ses hos personer, hvis højeste fuldførte uddannelse er erhvervsuddannelse med 17,6%, mens den højeste andel ses blandt personer med en gymnasial uddannelse. Her er andelen 28,8%.

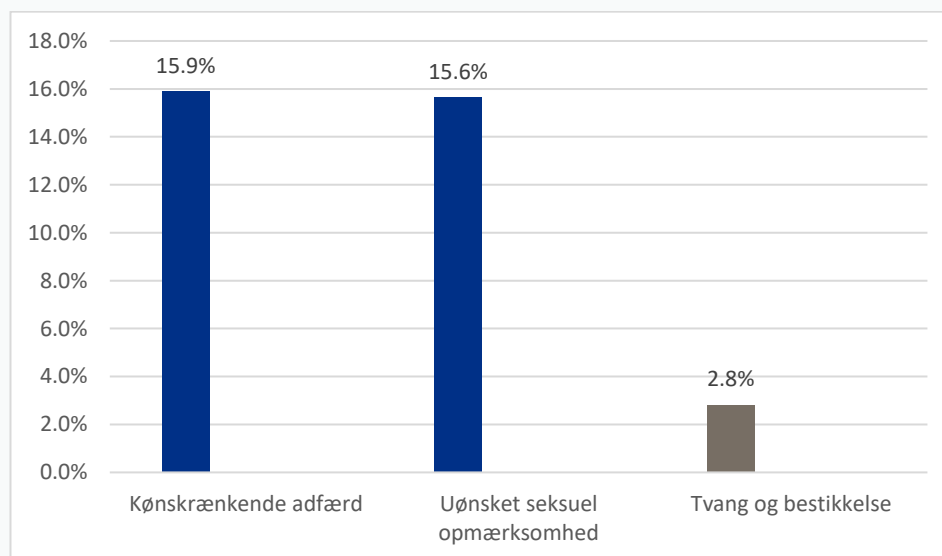
I forhold til beskæftigelse ses de højeste andele blandt personer, som er studerende, i arbejde (43,5%), personer som ikke har angivet deres beskæftigelse (35,8%), samt ufaglærte- eller specialarbejdere (27,9%). Den laveste andel findes blandt ledende funktionærer/tjenestemænd (16,5%), selvstændige (16,2%) og personer i 'anden' beskæftigelse (15,4%).

Forekomst af forskellige kategorier af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Figur 5 viser forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på de tre kategorier kønskrænkende adfærd, uønsket seksuel opmærksomhed, samt tvang og bestikkelse. Der er 15,9% af svarpersonerne, som rapporterer mindst en hændelse af kønskrænkende adfærd, mens 15,6% rapporterer uønsket seksuel opmærksomhed. Tvang og bestikkelse rapporteres af 2,8% af svarpersonerne. Det fremgår af tabel 2, at 22,2 % af deltagernes har rapporteret mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Resultaterne i figur 5 afspejler således, at flere deltagere har svaret, at de har været udsat for flere typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane.

Figur 5

Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på kategorier af adfærd

Udøver af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Tabel 3 viser andelen af personer, som har angivet en intern eller ekstern udøver, af den/de uønskede og ubehagelige hændelser, blandt de personer, som har oplevet mindst en hændelse. Det var muligt at angive flere udøvere. Deltagerne angiver oftest en intern udøver. Samlet set, angiver 67,0% af de personer, som har oplevet mindst en hændelse, at der var en intern udøver, mens 30,0% angiver en ekstern udøver. For de forskellige typer af adfærd angiver imellem 64,7% og 71,6% en intern udøver. Der er imellem 30,0% og 48,4% af deltagerne, som angiver en ekstern udøver, for hver af de tre typer af adfærd.

Tabel 3

Udøver af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

	Andel i procent	95%-CI
TOTAL		
Intern udøver	67,0	[63,7; 70,4]
Ekstern udøver	30,0	[26,8; 33,2]
Kønstrænkende adfærd		
Intern udøver	71,6	[67,7; 75,5]
Ekstern udøver	30,0	[26,1; 33,8]
Uønsket seksuel opmærksomhed		
Intern udøver	65,7	[61,6; 69,9]
Ekstern udøver	35,0	[30,9; 39,2]
Tvang og Bestikkelse		
Intern udøver	64,7	[55,0; 74,5]
Ekstern udøver	48,4	[38,2; 58,6]

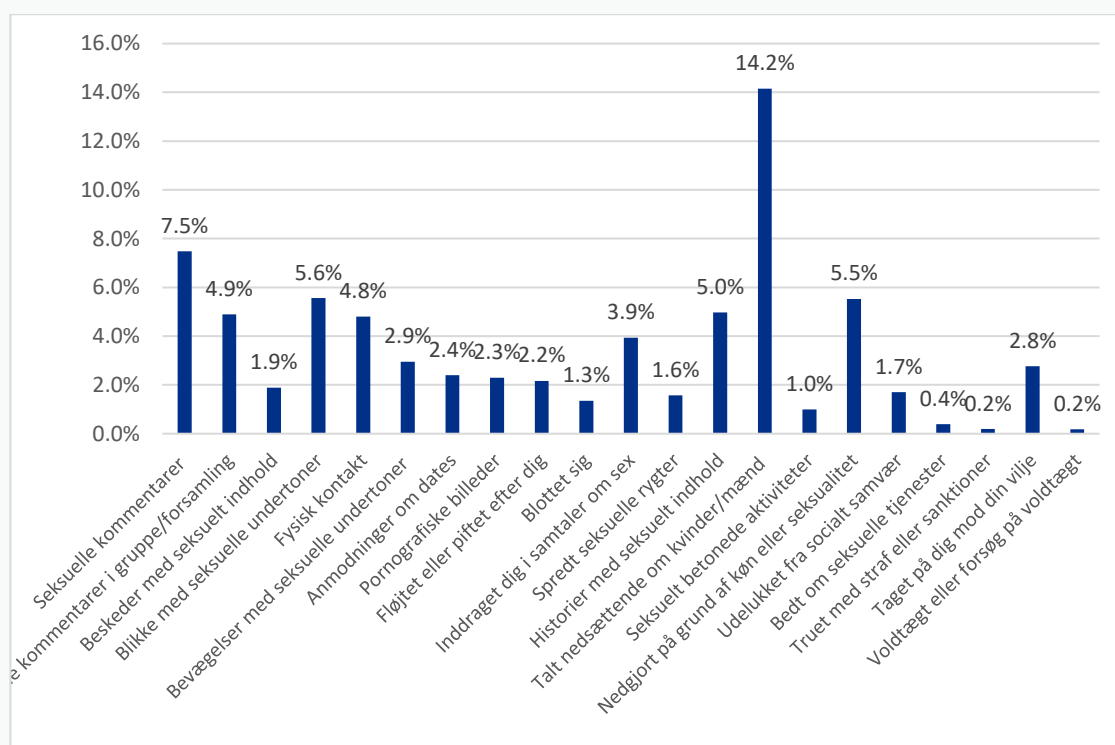
Intern udøver omfatter: leder, kollega, underordnet

Ekstern udøver omfatter: samarbejdspartner samt kunder/klienter/deres pårørende.

Figur 6 viser andelen af svarpersoner, der rapporterer de forskellige typer af uønsket seksuel opmærksomhed eller chikane fordelt på de enkelte spørgsmål i spørgeskemaet. Den hyppigst forekommende hændelse, er at man har oplevet, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (14,2%) og næst hyppigste hændelse er seksuelle kommentarer om krop, livsstil og tøj (7,5%). Opdeles på køn (figur 7) ses lignende mønstrene for kvinder og mænd, men en generelt højere hyppighed blandt kvinder end mænd ($p < 0,0001$).

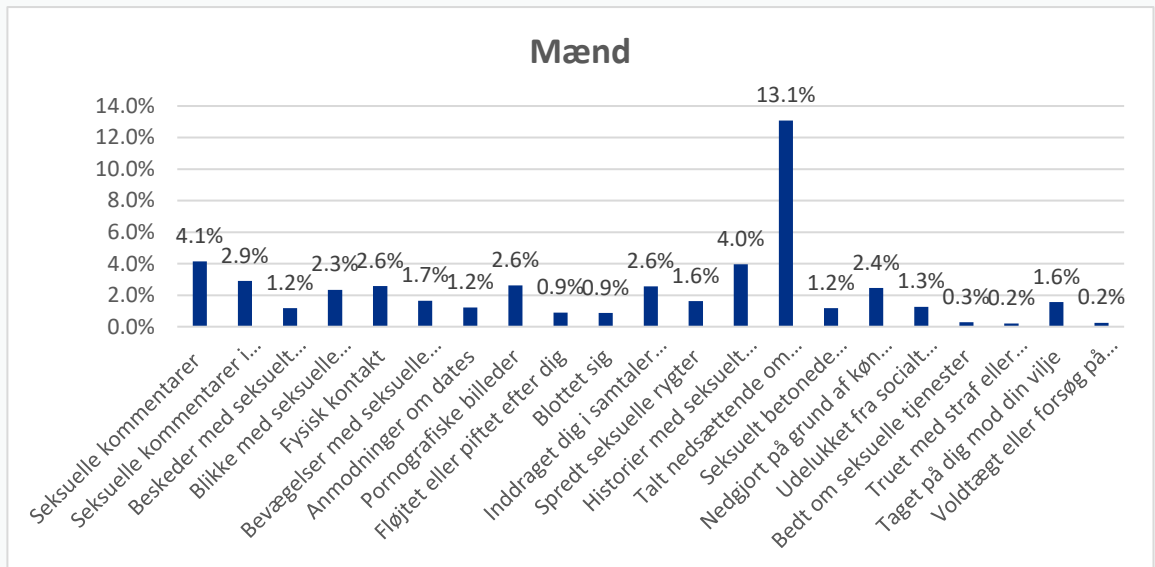
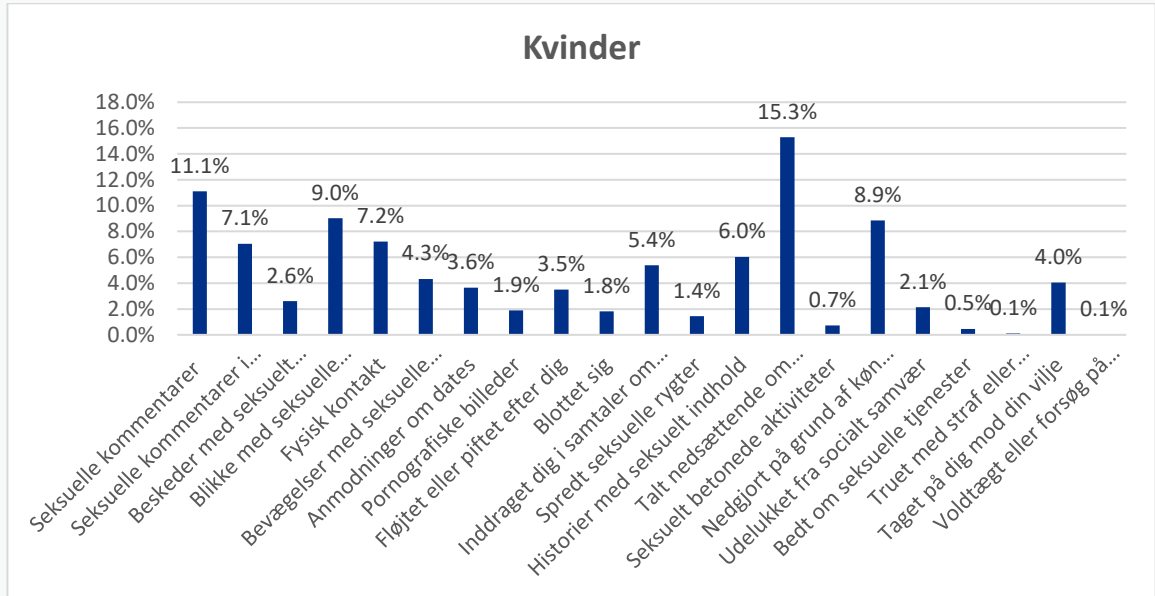
Figur 6

Andelen af svarpersoner der angiver forskellige typer seksuel opmærksomhed eller chikane

Figur 7

Andelen af svarpersoner der angiver forskellige typer seksuel opmærksomhed eller chikane blandt kvinder og mænd

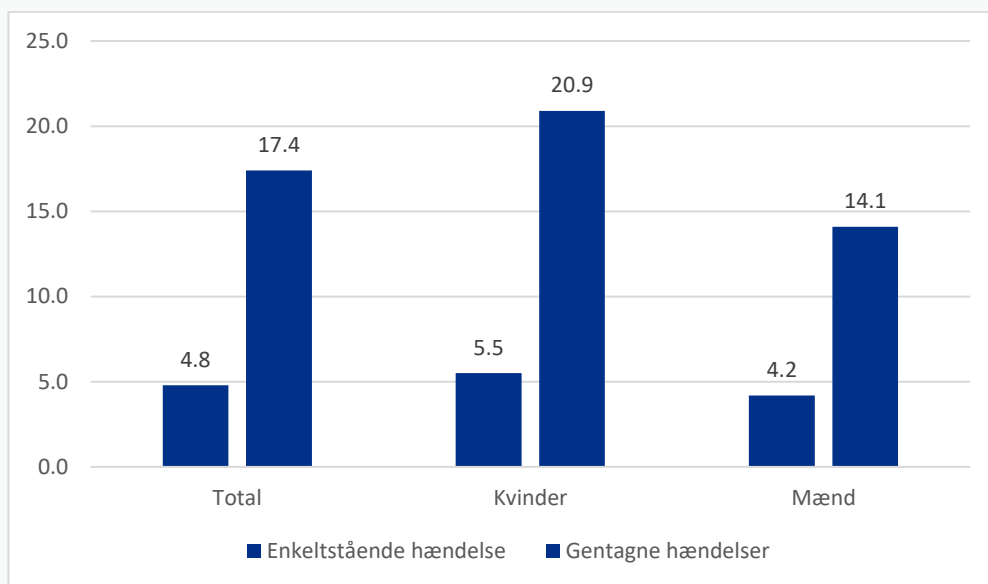

Enkeltstående eller gentagne hændelser

Figur 8 viser andelen af svarpersoner, der har angivet at have oplevet hhv. enkeltstående og gentagne hændelser. Der er 17% af deltagerne, som har oplevet gentagne hændelser inden for samme spørgsmål eller rapporteret hændelser på flere forskellige forskellige spørgsmål, mens 4% har oplevet en enkeltstående hændelse.

Figur 8

Andelen af svarpersoner i forhold til hvorvidt der er tale om enkeltstående eller gentagne hændelser

Metodemæssige overvejelser

Indeværende analyser er baseret på data indsamlet ved spørgeskema blandt 39.093 inviterede lønmodtagere. Spørgeskemametoder muliggør indsamling af data fra en stor gruppe af personer, ved brug af standardiserede metoder. For en kortlægning af et fænomen som uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, hvor der ikke findes datakilder som ikke er baseret på selvrapport, og hvor individets egen oplevelse er central, må spørgeskemainsamling vurderes at være en velegnet metode.

Der var 10.527 personer, der valgte at deltage i indeværende undersøgelse, som derfor har en svarprocent på 26,9%. En lav svarprocent er i sig selv relativt uproblematisk, hvis det har været tilfældigt, hvem som har valgt at besvare spørgeskemaet. I det tilfælde vil de estimerede forekomster af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane afspejle forekomsten blandt lønmodtagerne på de danske arbejdspladser.

Der er dog tegn på, at bortfaldet ikke har været tilfældigt. Der ses i datamaterialet en højere svarprocent blandt kvinder, personer med højere alder, samt længere uddannelse. Dette er på linje med andre befolkningsundersøgelser, som indsamler spørgeskemadata. Det er dog muligt, at der i tillæg hertil har været en yderligere selektiv besvarelse i indeværende undersøgelse, hvor fokus er på uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Det er muligt, at personer, som har oplevet disse typer af adfærd, har været mere tilbøjelige til at svare end andre inviterede personer. Til sammenligning ses en forekomst af selvangivet seksuel chikane på 3,6% blandt kvinder og 1,3% blandt mænd i ATs undersøgelse 'National Overvågning af Arbejdsmiljøet blandt Lønmodtagere 2021' (NOA-L), som er en generel undersøgelse om arbejdsmiljø, der forventes ikke at være påvirket i samme omfang af en sådan selektiv deltagelse.

For at imødekomme problematikken omkring systematiske mønstre i, hvem der har valgt at besvare spørgeskemaet, er der i analyserne anvendt vægtning af data i de præsenterede andele for forekomsten af seksuel chikane. En central antagelse ved vægtning af data er, at besvarelsenerne fra de personer i grupper med lav svarprocent, som har valgt at svare, er sammenlignelige med andre personer i gruppen, som har valgt ikke at svare. Hvis der har været en selektiv deltagelse, som nævnt ovenfor, er det muligt, at de præsenterede forekomster af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane overvurderer en reelle forekomst af disse hændelser blandt lønmodtagere på danske arbejdspladser. I denne sammenhæng skal det dog nævnes, at tidligere undersøgelser på området fra eksempelvis Norge¹ og EU² har vist lignende hyppigheder, med forekomster omkring 20%.

I indeværende undersøgelse ses en højere forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, når der spørges specifikt ind til konkrete uønskede og ubehagelige hændelser, end når der spørges overordnet ind til selvangivet seksuel chikane med et enkelt spørgsmål. Dette fund er i tråd en lignende undersøgelse fra Norge, som fandt, at

¹ Nielsen, M. B., Bjørkelo, B., Notelaers, G., & Einarsen, S. (2010). Sexual harassment: Prevalence, outcomes, and gender differences assessed by three different estimation methods. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(3), 252-274.

² European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

forekomsten af seksuel chikane er højere, når der spørges ind til specifikke typer af hændelser, end når der spørges generelt ind til, om man har oplevet seksuel chikane.¹ Dette mønster ses også, hvis man f.eks. spørger om oplevelser med vold og trusler samt mobning og negative handlinger.^{3,4}

Opsummering

Indeværende rapport viser, at 22,2% af lønmodtagere på danske arbejdspladser estimeres at have oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane inden for de seneste 12 måneder. Fordelt på køn, er andelen 26,4% af kvinder og 18,3% af mænd, og 41,9% af personer, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder. Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane er desuden relateret til alder, med en faldende forekomst med stigende alder.

I forhold til kategorier af adfærd, er der 15,9% af svarpersonerne, som rapporterer mindst en hændelse af kønskrænkende adfærd, mens 15,6% rapporterer mindst en hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed. Tvang og bestikkelse rapporteres af 2,8% af svarpersonerne. Disse resultater afspejler, at flere deltagere har svaret, at de har været udsat for flere typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane.

I opgørelsen, over hvem der udøver de uønskede hændelser, angiver svarpersonerne oftest at adfærden udføres af en intern (leder/kollega/underordnet). Samlet set, rapporterer 67,0% af de personer, som har oplevet mindst en hændelse, at der var en intern udøver, mens 30,0% rapporterer en ekstern udøver.

Den hyppigst forekommende hændelse er, at man har oplevet, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (14,2%) og næst hyppigste hændelse er seksuelle kommentarer om krop, livsstil og tøj (7,5%). Der er ofte tale om gentagne hændelser, idet svarpersonerne angiver enten flere hændelser inden for samme spørgsmål, eller har svaret bekræftende på flere forskellige spørgsmål i spørgeskemaet.

Resultaterne præsenteret i indeværende rapport er baseret på data fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor svarprocenten var 26,9% og der er tegn på, at det ikke har været tilfældigt, hvilke personer der har valgt at deltage i undersøgelsen. Der må derfor tages forbehold for, at de estimerede forekomster, uanset vægtning for skævheder i besvarelser, muligvis i noget omfang overestimerer forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Undersøgelsens resultater er dog i tråd med lignende tidligere undersøgelser på området.

³ Aust, B., Andersen, L. P. S., Laursen, L. L., Erdogan, M., Kristiansen, J., & Nielsen, H. B. (2018). Undersøgelse af chikane, trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i udvalgte folkeskoler. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet.

⁴ Høgh, A., Hansen, Å. M., Bloch, C., Mikkelsen, E. G., Maier, C., Persson, R., ... & Olsen, O. (2009). Mobning og negativ adfærd på arbejdspladsen. København: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Bilag

Bilag 1

Spørgsmål omhandlende uønsket seksuel opmærksomhed. Alle nedenstående spørgsmål havde følgende prædefinerede svarmuligheder: Aldrig, 1 gang, 2-5 gange, 6-9 gange 10 gange eller mere.¹

Uønsket seksuel opmærksomhed i forbindelse med dit arbejde

I de følgende spørgsmål er vi interesserede i hændelser, som er foregået i forbindelse med dit arbejde. Det omfatter også situationer, hvor ansatte har været samlet til fx fester eller kurser, og situationer hvor du har været i kontakt med borgere/kunder/patienter. Uanset om du har været hjemsendt på grund af COVID-19 pandemien eller ej, skal du tænke på, om du har oplevet nogle af de nedenstående hændelser inden for de sidste 12 måneder.

Hvor mange gange har du i løbet af de sidste 12 måneder været udsat for følgende i forbindelse med dit arbejde:

- 1 Uønskede seksuelle kommentarer om din krop, tøj eller livsstil
- 2 Uønskede seksuelle kommentarer i en større gruppe/forsamling
- 3 Uønskede beskeder med seksuelt indhold (fx breve, SMS'er, e-mails eller beskeder på sociale medier)
- 4 Stirrende eller flirtende blikke med seksuelle undertoner, som var uønskede eller ubehagelige for dig
- 5 Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner (fx klap, kys eller omfavelse)
- 6 Uønskede bevægelser med seksuelle undertoner rettet mod dig
- 7 Uønskede anmodninger om dates, selvom du allerede har sagt nej
- 8 At nogen har vist dig pornografiske billeder eller andre materialer med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
- 9 At nogen har fløjtet eller piftet efter dig på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
- 10 At nogen har blottet sig for dig (fx taget sit tøj af) på en måde som var uønsket eller ubehageligt for dig
- 11 At nogen har inddraget dig i samtaler om sex mod din vilje
- 12 At nogen har spredt seksuelle rygter om dig
- 13 At nogen har fortalt historier med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
- 14 At nogen har talt nedsættende om kvinder/mænd på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
- 15 Seksuelt betonedede aktiviteter (fx lege eller strippere) ved festlige arrangementer, som var uønskede eller ubehagelige for dig
- 16 At nogen har nedgjort dig på grund af dit køn eller seksualitet
- 17 At nogen har udelukket dig fra socialt samvær eller sociale netværk på grund af dit køn eller seksualitet
- 18 At nogen har bedt om seksuelle tjenester til gengæld for at du fik en belønning (fx lønforhøjelse eller forfremmelse)
- 19 At nogen har truet med straf eller sanktioner (fx fyring), hvis du afviste krav om seksuelle tjenester
- 20 At nogen har taget på dig mod din vilje (fx gramset på dig og/eller holdt dig fast)
- 21 Forsøg på voldtægt eller faktisk voldtægt

¹De tre kategorier af adfærd omfatter følgende spørgsmål: Kønskrænkende adfærd måles ved sp. 14, 16 og 17. Uønsket seksuel opmærksomhed måles ved sp. 1-13 samt sp. 15. Seksuel tvang og bestikkelse måles ved sp. 18-21.

Oversigt over brancher

01	Anlægsarbejde
02	Opførelse og nedrivning af byggeri
03	Færdiggørelse af byggeri
04	Butikker
05	Engros
06	Elektronik
07	Energi og råstoffer
08	Installation og reparation af maskiner og udstyr
09	Kemi og medicin
10	Metal og maskiner
11	Plast, glas og beton
12	Tekstil og papir 1 Kontorarbejde 4 Andet 3.244
13	Transportmidler
14	Træ møbler
15	Film, presse og bøger
16	IT og telekommunikation
18	Landbrug, skovbrug og fiskeri
19	Slagterier
20	Nærings- og nydelsesmidler
21	Politi, beredskab og fængsler
22	Religiøse institutioner og begravelsesvæsen
23	Vand, kloak og affald
24	Frisører og anden personlig pleje
25	Hotel og camping
26	Kultur og sport
27	Rengøring
28	Restauranter og barer
29	Transport af gods
30	Transport af passagerer
31	Dagsinstitutioner
32	Døgninstitutioner og hjemmepleje
33	Hospitaler
34	Læger, tandlæger og dyrlæger
35	Undervisning
36	Universiteter og forskning
37	Offentlig administration og arbejdsformidling
38	Finansiering og forsikring
39	Øvrig privat kontor og foreninger